

Ruben Willaert
restauratie & archeologie

Eekhoutpoort 14

Brugge, West-Vlaanderen

2025H145

ARCHEOLOGIENOTA

VERSLAG VAN RESULTATEN

BUREAUONDERZOEK

RUBEN WILLAERT NV

8200 SINT-MICHIELS-BRUGGE

TEN BRIELE 14 | BUS 15

AUTEUR:

Aaron Willaert, Julie Deryckere

© Ruben Willaert NV, Sint-Michiels-Brugge, 2025

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert NV. Ruben Willaert NV aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

INHOUDSTAFEL	1
INLEIDING	2
1. BUREAUONDERZOEK [BO]	3
1.1 BESCHRIJVEND GEDEELTE	3
1.1.1 Administratieve gegevens	3
1.1.2 De onderzoeksopdracht	5
1.1.3 Het projectgebied	6
1.2 ASSESSMENT	8
1.2.1 Landschappelijk kader	8
1.2.2 Historisch kader	12
1.2.3 Archeologisch kader	27
1.3 SYNTHESE FASE BUREAUONDERZOEK	31
BIBLIOGRAFIE	i
BIJLAGE	ii

INLEIDING

De initiatiefnemer plant de realisatie van een groter restauratie- en renovatieproject in Brugge. De totale oppervlakte van het projectgebied bedraagt 405, over ca. 290 m² zijn bodemingrepen voorzien.

Het projectgebied is gelegen binnen de vastgestelde archeologische zone van de historische stadskern van Brugge. Het plangebied situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Er dient een archeologienota opgemaakt te worden omdat de gecombineerde oppervlakte van de geplande bodemingrepen groter is dan 100 m² en de gecombineerde oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft groter is dan 300 m².¹

RUBEN WILLAERT NV is aangesteld om deze archeologienota in de eerste plaats door middel van een bureaustudie op te maken met het oog op een advies naar uitgesteld vooronderzoek, werfbegeleiding, of vrijgave van het terrein.

---

¹ Beslissingsboom in bijlage

1. BUREAUONDERZOEK [BO]

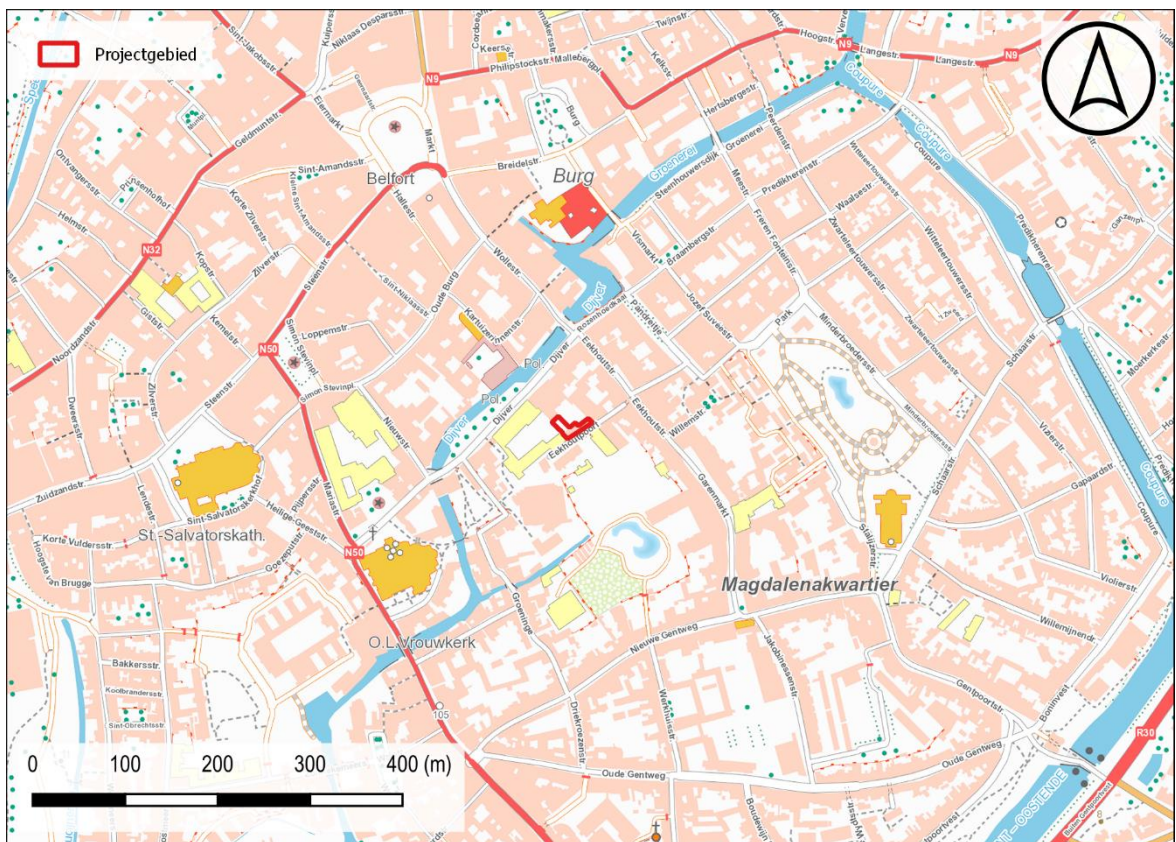
1.1 BESCHRIJVEND GEDEELTE

1.1.1 Administratieve gegevens

PROJECTCODE	2025H145	
ERKENNINGSNUMMER	OE/ERK/ARCHEOLOOG/2015/0069	
<i>BOUNDING GEOMETRY</i>	X ₁ : 70140	Y ₁ : 211260
	X ₂ : 70259	Y ₂ : 211345
KADASTER	Brugge, Afdeling 3, Sectie B, nr's 256m en 256p Figuur 1	
GEOGRAFISCHE INPLANTING	Figuur 2	
OPZET INITIATIEFNEMER	Figuur 4	

Figuur 1: Situering projectgebied t.a.v. GRB-basiskaart (© geopunt)

Figuur 2: Situering projectgebied t.a.v. topografische kaart van België (© geopunt)

1.1.2 De onderzoeksopdracht

1.1.2.1 Vraagstelling met betrekking tot het onderzochte gebied

“Het archeologisch vooronderzoek beoogt vast te stellen of er een archeologische site aanwezig is op een terrein, wat de karakteristieken en de bewaringstoestand van deze site zijn, wat haar relatie is met het landschap, welke waarde ze heeft, en hoe ermee moet omgegaan worden in het kader van bodemingrepen en wetenschappelijk onderzoek.”
– CGP 4.0; p. 28

Op basis van verscheidene parameters, zoals de nog aanwezige erfgoedwaarden, de landschapshistoriek, topografie, geomorfologie, bodemgebruik, vegetatie, en ingreephistoriek, wordt een waardering van het archeologisch potentieel binnen het afgebakende projectgebied opgesteld. Hiertoe wordt een stapsgewijze onderzoeksprocedure doorlopen, waarbij de vraagstelling steeds teruggekoppeld wordt naar volgende kernpunten:

- Wat is de trefkans op intact bewaarde archeologische aanwijzingen?
- Wat zijn de geplande ingrepen in functie van de werkzaamheden? Zullen de werken eventuele vindplaatsen bedreigen?

1.1.2.2 Werkwijze en strategie van het vooronderzoek fase BO

RUBEN WILLAERT NV werd aangesteld om deze archeologienota in de eerste plaats door middel van een bureauonderzoek op te maken. Dit bureauonderzoek werd uitgevoerd onder leiding van een erkend archeoloog van Ruben Willaert NV. De aard van de werken werd tijdens het bureauonderzoek afgewogen tegen de voorhanden zijnde gegevens relevant voor het projectgebied op bodemkundig, landschappelijk, historisch-cartografisch en archeologisch vlak.

De archeologienota werd opgemaakt middels *Office*- en *Adobe*-software. Het bijhorend kaartmateriaal werd aangemaakt in een GIS-omgeving. Hierin werden de ontwerpplannen ingeladen en geprojecteerd ten opzichte van diverse kaartlagen die raadpleegbaar zijn op geopunt.be, dov.vlaanderen.be, geo.onroerenderfgoed.be, cartesius.be en de website van de centraal archeologische inventaris [CAI]². De geraadpleegde literatuur, de digitale bronnen en het kaartmateriaal zijn te vinden in de bijlage.

---

² De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen en andere sites met erfgoedwaarde; onder dezelfde noemer verzamelen we alle opgestelde archeologienota's vanaf 2015.

1.1.3 Het projectgebied

1.1.3.1 Archeologische voorkennis

Binnen de grenzen van het projectgebied vond in het verleden reeds archeologisch (voor)onderzoek plaats, zie hiervoor 1.2.3.

1.1.3.2 Ruimtelijke situering

Het projectgebied is gelegen in Brugge, in de provincie West-Vlaanderen. Het terrein grenst ten zuiden aan de Eekhoutpoort. De overige zijden sluiten aan bij bebouwde percelen. De stadskern van Brugge (Grote Markt) situeert zich ca. 250 meter ten noordwesten.

Figuur 3: Situering plangebied t.a.v. meest recente orthofotomozaïek (©Geopunt)

1.1.3.3 Geplande bodemingrepen

De opdrachtgever plant de verbouwing van het bestaande gebouwenbestand en de herinrichting van de buitenruimte van een terrein aan de Eekhoutpoort in Brugge

De oppervlakte van het projectgebied bedraagt ca. 405 m². Op heden is ca. 240 m² van het terrein bebouwd. Onder de bebouwing zit een kleine kelder van ca. 9,5 m².

Concreet worden de volgende bodemingrepen voorzien:

- De heraanleg van de bestaande vloerplaat over 130 m² (bodemingreep max. 50 cm-mv)
- De heraanleg van de buitenruime (bodemingreep max. 50 cm-mv)
- De aanleg van een nieuwe wadi (bodemingreep max. 50 cm-mv).
- De aanleg van een vijver (bodemingreep max. 80 cm-mv).
- De aanleg van nieuwe riolering (sleuf 50 cm breed, 70 cm diep), die zal aansluiten op nieuwe putten (noordelijke put 2 m-mv, zuidelijke put 130 cm-mv).

Figuur 4: Synthese geplande bodemingrepen weergegeven op de meest recente luchtopname (Bron: Geopunt).

1.2 ASSESSMENT

1.2.1 Landschappelijk kader

Het plangebied is gelegen binnen stedelijke gebieden en havengebieden. Omwille van de bebouwde toestand geeft de bodemkaart geen bijkomende info weer.

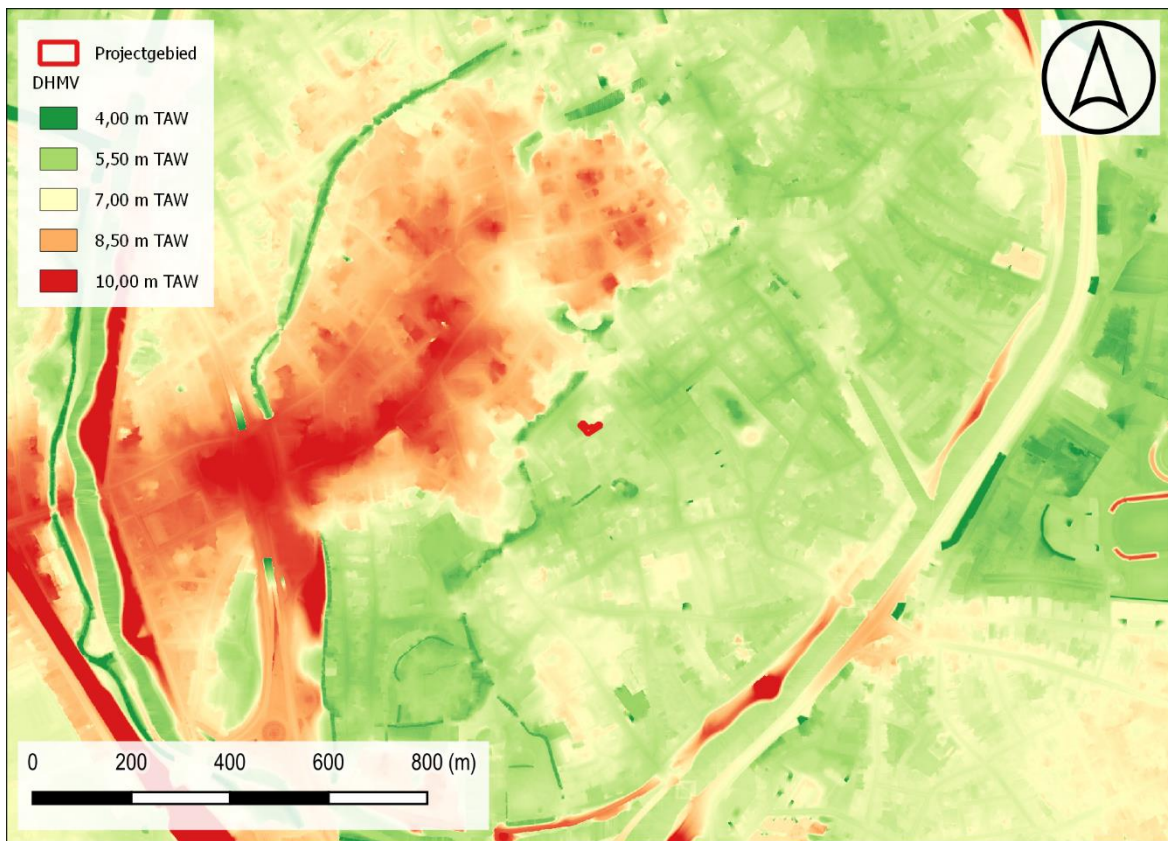
Brugge is gelegen op de overgang van de zandstreek en de kustpolders. De stad ontwikkelt zich op drie zandruggen aan de Reie, de rivier die als hoofdader de stad doorkruiste van zuid naar noord. De historische kern van Brugge vertoont een eivorm en wordt begrensd door de laatmiddeleeuwse vestinggordel. Deze eivorm is duidelijk waar te nemen op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen.

Het plangebied situeert zich iets ten zuiden van een zandige opduiking. Het lokaal hoogtemodel doet vermoeden dat er reeds maaiveldwijzigingen hebben plaatsgevonden binnen de projectgrenzen. Vermoedelijk werd het projectgebied in het verleden opgehoogd, wat ook blijkt uit reeds uitgevoerd onderzoek. (cfr. infr.1.2.3) Het projectgebied situeert zich op een hoogteligging van ca. 5.8 – 6.8 m TAW.

Het projectgebied bevindt zich in het Lid van Vlierzele (Formatie van Gentbrugge). De Formatie van Gentbrugge bestaat uit een afwisseling van kleiïge siltige en zandige mariene sedimenten met enkele macrofossielen. Het is onderverdeeld in drie leden; van oud naar jong: het Lid van Merelbeke, het Lid van Pittem en het Lid van Vlierzele.

Het Lid van Vlierzele is een groen tot grijsgroen fijn zand dat een duidelijke horizontale of kruisgewijze gelaagdheid vertoont aan de top. Soms is het ook homogeen met veel tubulaties door bioturbatie. Deze zanden werden afgezet in een epicontinentale zee. Naar onder toe gaat het meestal over in een homogeen kleiïg zeer fijn zand met kleilagen. Bovenaan kunnen ook gedifferentieerde kleilagen voorkomen met humeuze intercalaties. De afzetting bevat slechts weinig macrofossielen. Harde zandsteenbanken komen regelmatig voor en werden vroeger plaatselijk aangewend als bouwsteen.

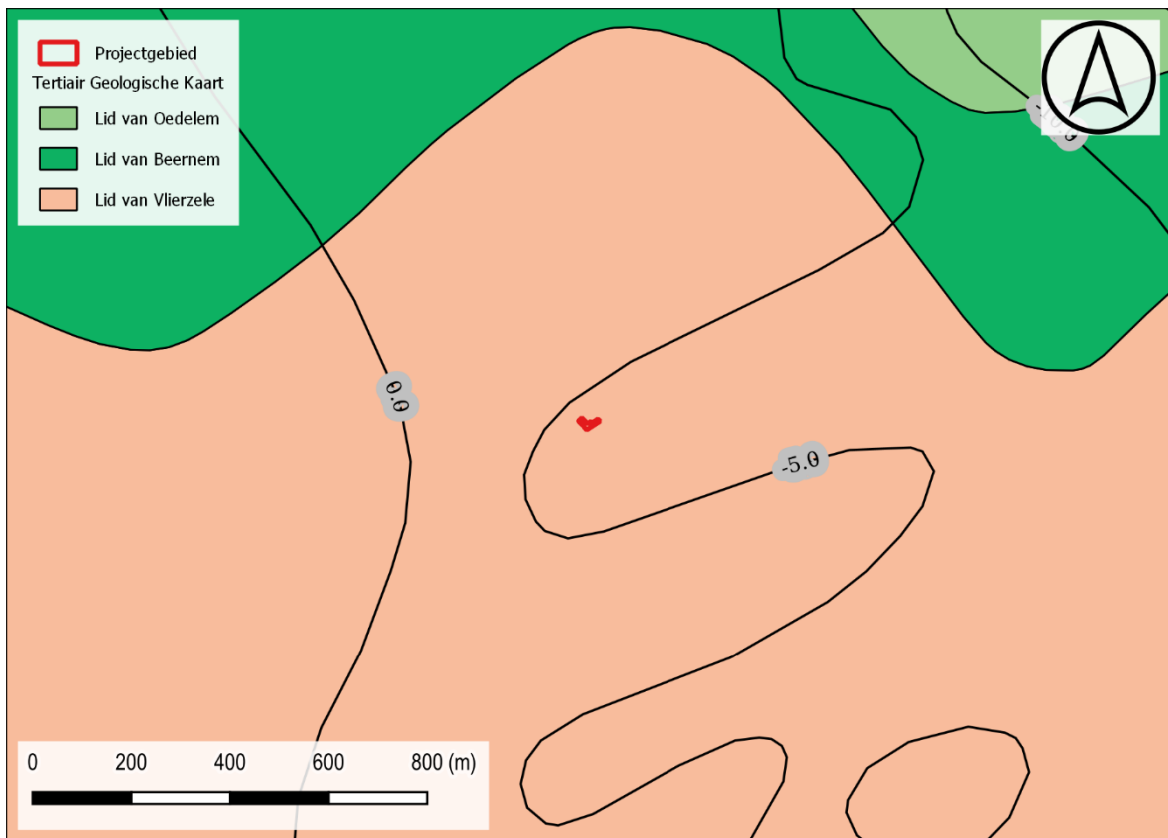
Het projectgebied is gelegen in het Quartair Type 13a. Dit type bestaat uit een basis van getijdenafzettingen van het Eemiaan (marien en estuarien) gevolgd door een fluviatiele afzetting van het Weichseliaan. Hierboven is een eolische afzetting (zand tot silt) van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen aanwezig. In deze eolische afzetting kunnen eventuele hellingsafzettingen voorkomen en lokaal kan deze eolische afzetting afwezig zijn. De top bestaat uit een fluviatiele afzetting (organochemisch en perimarien inclusief) van het Holoceen en mogelijk Tardiglaciaal.

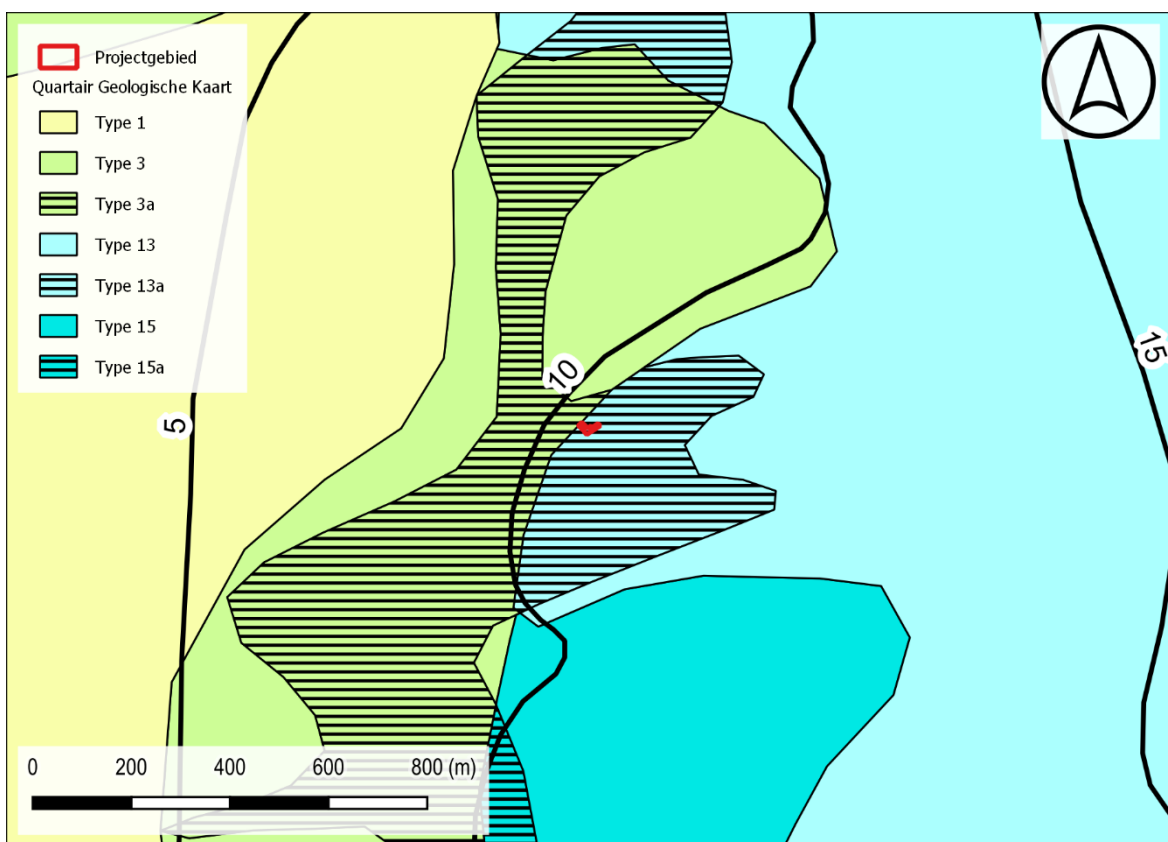
Figuur 5: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)

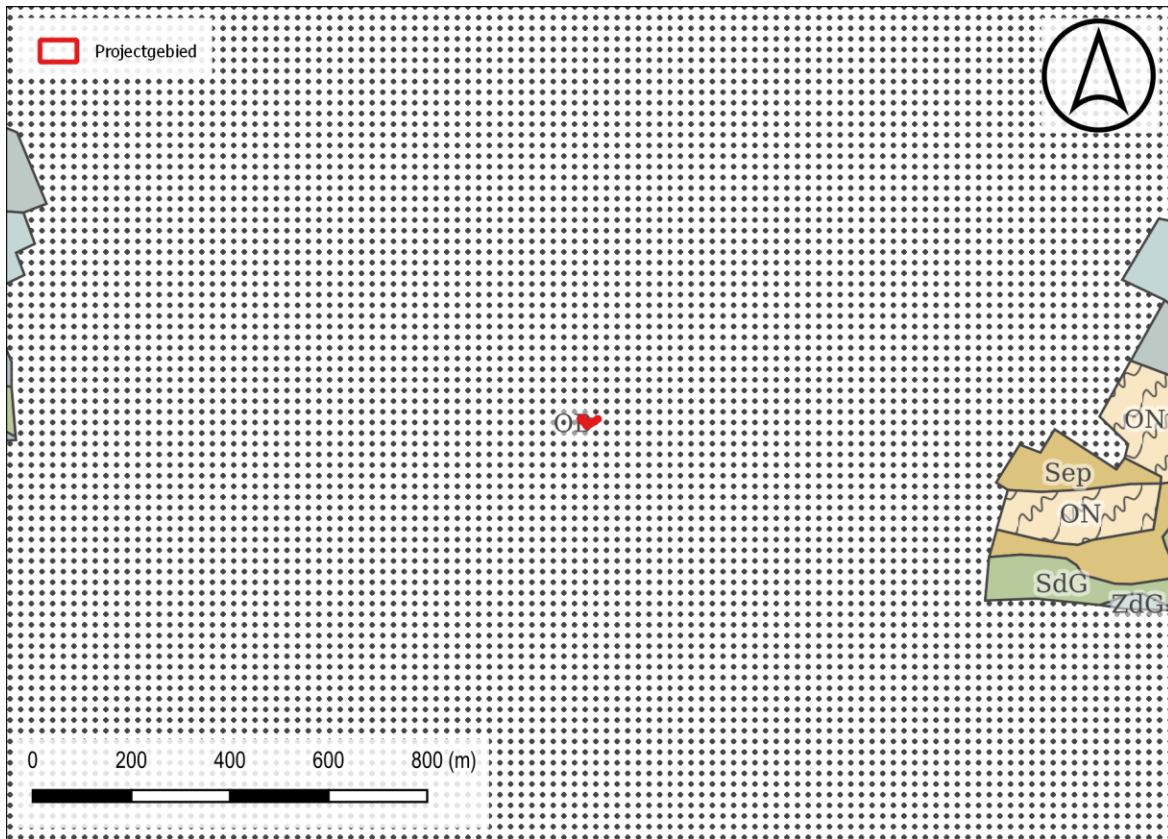
Figuur 6: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)

Figuur 7: Situering projectgebied t.a.v. Tertiair geologische kaart (© geopunt)

Figuur 8: Situering projectgebied t.a.v. Quartair geologische kaart (© geopunt)

Figuur 9: Situering projectgebied t.a.v. algemene bodemkaart van België (© geopunt).

1.2.2 Historisch kader

1.2.2.1 Prehistorie

De oudste sporen op het huidig grondgebied van Brugge dateren uit het einde van de oude steentijd, meer bepaald uit het Allerød (11.950 - 10.760 v.Chr.)³. Menselijke aanwezigheid (van het type Federmesser-cultuur) werd o.a. vastgesteld in Steenbrugge en Rijckevelde. Het gaat om een kleine groep jagers-verzamelaars die kortstondig verbleven op deze locaties.

De middensteentijd (ca. 10.000 - 5.000 v.Chr.) wordt gekenmerkt door een opwarming van het klimaat. Jagers-verzamelaars vestigen zich in deze periode op de hogere dekzandruggen, zoals bijvoorbeeld op de helling van de dekzandrug ten noorden van de Assebroekse Meersen en op de rug die de Meersen scheidt⁴.

De evolutie van jagers-verzamelaars naar sedentaire boeren, die zelf voedsel produceren en dieren domesticeren, vindt plaats rond ca. 5000 v.Chr. In de omgeving van Brugge ontbreken (voorlopig) sporen uit het vroege neolithicum⁵. Vondsten uit deze periode komen voor als residueel materiaal, m.a.w. oudere vondsten in jongere contexten. De gepolijste bijlen die de voorbije decennia op het grondgebied van Brugge aangetroffen zijn, zijn ruim te situeren in de midden of late nieuwe steentijd en het begin van de vroege bronstijd⁶. Bewoningssporen *in situ* werden bijvoorbeeld aangetroffen in Sint-Michiels (Brugge).

Enkele vondsten uit de binnenstad dateren uit het einde van de nieuwe steentijd (ca. 2000 v.Chr.). Een klokbeke en een vuursteenafslag werden aangetroffen op de rand van een natuurlijke depressie, opgevuld met veen. Deze situeerde zich ter hoogte van de Willemstraat⁷. Fragmenten van een tweede klokbeke werden aangetroffen ter hoogte van de Boeveriepoort⁸. Vermoedelijk leefde de klokbekecultuur in onze streken door tot ca. 1800 v.Chr.

Door de afnemende snelheid van de zeespiegelstijging is de volledige kustvlakte rond ca. 1000 v.Chr. geëvolueerd tot een veenlandschap. Het onderzoek van de voorbije decennia heeft heel wat informatie opgeleverd over de grafcultus uit de bronstijd. Op het grondgebied van Brugge zijn diverse voorbeelden van circulaire grafheuvels gekend. Nederzettingssporen uit deze periode daarentegen komen slechts zeer beperkt voor. Er kan verwezen worden naar sporen, aangetroffen in Sint-Andries (site Refuge en site Kosterijstraat)⁹.

Tijdens de ijzertijd, vanaf ca. 800 v.Chr. wordt de kustvlakte gekenmerkt door erosie en een sterke uitbreiding van het net van getijdengeulen. Zgn. La Tène-aardewerk werd aangetroffen bij werken aan een huizenblok tussen het Biskajerplein, de Wijnzakstraat en het Sint-Jansplein¹⁰. Gelijkaardig aardewerk werd ook aangetroffen op de eerder vermelde site Refuge.

---

³ VAN ACKER 1986, 96.

⁴ SOERS 1987, 33-35

⁵ HILLEWAERT E.A. 2011, 22.

⁶ HOLLEVOET & HILLEWAERT 1997/1998, 193.

⁷ DE WITTE 1992, 33-45.

⁸ HOLLEVOET E.A. 2011, 26.

⁹ HILLEWAERT 2003, 264.

¹⁰ HILLEWAERT 1995B. HILLEWAERT 1996.

1.2.2.2 Romeinse periode

Gezien de locatie van het projectgebied in de historische binnenstad van Brugge, werd ervoor geopteerd om in dit overzicht enkel de belangrijkste Romeinse vondsten/vindplaatsen in het centrum van de stad te belichten.

Eerst en vooral dient gefocust te worden op het Romeinse wegennet en het verloop hiervan binnen de begrenzing van de binnenstad¹¹. Het is algemeen bekend dat de Steenstraat een aftakking is van de baan Cassel – Doornik. Deze weg vertrekt vanuit Steenvoorde en loopt over Poperinge en Werken (gem. Kortemark) tot Brugge. Hier sluit de weg ten westen van de Smedenpoort aan op de Zandstraat. Hoe de weg vanaf de Smedenpoort precies verloopt, blijft nog steeds onderwerp van vele discussies¹². In elk geval zal de omgeving van de Zilverstraat doorkruist zijn, waarna de weg de huidige Markt dwarste en verder liep richting Burg. In deze zone moet zich een brug bevonden hebben, die de oversteek over de Reie mogelijk moest maken. Het verdere verloop is opnieuw onduidelijk. Mogelijk liep de weg ter hoogte van de Langestraat verder om het grondgebied Brugge via de Kruispoort te verlaten.

Hoewel de site Fort Lapin zich strikt genomen niet binnen de binnenstad bevindt, wordt het -gezien het belang van de nederzetting- toch kort vermeld¹³. Op het einde van de 19de eeuw werden n.a.v. de uitbouw van een nieuwe Brugse haven (het huidig Groot Handelsdok) verschillende Romeinse vondsten aangetroffen. De vele vondsten wijzen erop dat deze uitgestrekte site één van de belangrijkste sites uit de kuststreek was. In de onmiddellijke omgeving van deze site werden in de 19de eeuw ook restanten van Romeinse vaartuigen aangetroffen. Voor meer informatie kan verwezen worden naar *Een nieuwe kijk op de boot van Brugge*, gepubliceerd in *Op het Raakvlak van twee landschappen. De vroegste geschiedenis van Brugge*¹⁴.

Ook in de binnenstad kwamen reeds op verschillende plaatsen Romeinse sporen aan het licht¹⁵. Wat deze vindplaatsen betreft, is het belangrijk om een onderscheid te maken tussen de locaties waar residueel materiaal of losse vondsten aangetroffen zijn en de locaties waar effectief sporen *in situ* aangetroffen zijn.

Wat de eerste categorie betreft, kan verwezen worden naar de volgende vindplaatsen: de Potterierei, de Snaggaardstraat, 't Zand, Zwijnstraat en Langerei 7¹⁶.

Wat de sites met *in situ* bewaarde sporen betreft, kan vooreerst verwezen worden naar de site Wulpenstraat¹⁷. Deze Romeinse bewoningskern situeert zich vermoedelijk langs dezelfde getijdengeul als de site Fort Lapin, maar dan wel op de andere oever. De geul moet deel uitgemaakt hebben van een netwerk dat de verbinding vormde tussen de Reie en de getijdengeulen die de zee en het achterland verbonden. Het is aan te nemen dat de Reie via deze geul afwaterde in het overstromingsgebied. Vermoedelijk werd deze geul- of één van zijn vertakkingen- ook aangetroffen bij boringen langs de Verversdijk¹⁸.

---

¹¹ HOLLEVOET 2011A, 42-45.

¹² Mogelijke tracés zijn via de Noordzandstraat en het Sint-Amandstraatje of over de Zuidzandstraat en de Steenstraat (RYCKAERT 1991, 23).

¹³ HOLLEVOET, 1991B, 46-50.

¹⁴ VLIERMAN 2011, 49.

¹⁵ HOLLEVOET 1991B, 51-52

¹⁶ Respectievelijk: JACOBS & VERHAEGHE 1980, 82. HILLEWAERT 1991C. HILLEWAERT 2000A, 161. HILLEWAERT 1991D.

¹⁷ HOLLEVOET 1991B, 52.

¹⁸ HILLEWAERT 2000B, 155.

Ook op de Brugse Burg worden sinds de jaren zestig van vorig eeuw vondsten uit de Romeinse tijd aangetroffen. De meeste vondsten die *in situ* voorkwamen, kwamen aan het licht bij de bouw van de *Holiday Inn Crowne Plaza*¹⁹. De vondsten situeerden zich in de top van een veenlaag, die de opvulling vormde van een natuurlijke depressie. Deze depressie sloot duidelijk aan op de helling van de dekzandrug. Het is dan ook vrij waarschijnlijk dat het vondstmateriaal afkomstig is van een Romeinse nederzetting, die zich situeerde op de top van de dekzandrug.

Ter hoogte van de Zilverstraat werden verschillende sporen *in situ* aangetroffen, ingegraven in het dekzand²⁰. Deze vondsten uit de 2de en 3de eeuw n. Chr. zijn interessant, rekening houdende met het feit dat de Zilverstraat zich vlakbij het veronderstelde tracé van de Zandstraat situeert. Vermoedelijk strekte de nederzetting zich verder uit in noordelijke richting. Mogelijk moeten de vondsten die aangetroffen zijn aan de overkant van de Zilverstraat, op de locatie van het vroegere cinemacomplex Kennedy, eveneens met deze nederzetting in verband gebracht worden²¹.

Het voorkomen van Romeinse sporen *in situ* lijkt ten oosten van de Reie beperkter. Hier kan verwezen worden naar de site Garenmarkt. Het aardewerk dat aangetroffen werd in een sterk organische opvullingslaag van een natte depressie, wijst op de aanwezigheid van een nederzetting in de onmiddellijke omgeving. Verdere gegevens m.b.t. deze bewoningskern ontbreken (voorlopig).

1.2.2.3 Vroege Middeleeuwen

Tijdens de Merovingische periode bevinden zich op het raakvlak van zandstreek en kustvlakte verscheidene nederzettingen. In de historische binnenstad daarentegen zijn slechts weinig Merovingische vindplaatsen bekend; in vele gevallen gaat het dan nog om sites waar vroegmiddeleeuwse vondsten voorkomen in jongere contexten. Voorbeelden hiervan zijn de site Zwijnstraat en de Burg²². Wat de Burg-site betreft, dient wel een mogelijk laat-Merovingisch/vroeg-Karolingisch haardje in de hoek van het Oude Gerechtsgebouw en de Griffie vermeld te worden²³. Wat de *in situ* vondsten in de historische stadskern betreft, kan verwezen worden naar de site Sint-Jansstraat²⁴.

Het gebied, waaruit het latere Brugge zou ontstaan, maakte tijdens de vroege middeleeuwen deel uit van tenminste 2 verschillende administratieve eenheden, nl. de *pagus Flandrensis* en de *pagus Rodanensis*²⁵. Volgens de hypothese van J. Noterdaeme ontstond het latere Brugge op de grens van twee uitgestrekte oerparochies die deel uitmaakten van die administratieve districten, nl. Snellegem (*pagus Flandrensis*) en Sijsele (*pagus Rodanensis*)²⁶. Volgens deze hypothese functioneerde de Reie als grens van beide parochies. De Sint-Salvatorskerk en de O.L.V.-kerk zouden elk aan de uiterste rand van de moederparochie gebouwd zijn, respectievelijk op het grondgebied van de parochie

---

¹⁹ THOEN 1991, 143-147.

²⁰ DE WITTE 1988, 18-20.

²¹ HILLEWAERT 2004, ONLINE: <http://www.raakvlak.be/nieuwsbrief.php?itemno=69>

²² HILLEWAERT 1991d, Hollevoet 1991,

²³ DE WITTE 1988, 26-27.

²⁴ HILLEWAERT 2000.

²⁵ HOLLEVOET 2011c, 103.

²⁶ NOTERDAEME 1957. NOTERDAEME & DEKKERS 1955. In de publicatie *Op het raakvlak van twee landschappen* wordt vermeld dat de stichting van de Sint-Salvatorsparochie onlangs door de archivaris van de abdij van Zevenkerken (Sint-Andries) in verband gebracht wordt met de heerlijkheid Ter Straeten (HILLEWAERT E.A. 2011, 112, voetnoot 170).

Snellegem en op het gebied van de parochie Sijsele. Deze hypothese verklaarde o.a. de korte afstand t.o.v. de 2 kerken.

De stichting van de O.L.V.-kerk vanuit de moederkerk Sijsele kan bevestigd worden op basis van 11de- en 12de-eeuwse bronnen. Waarschijnlijk werd de O.L.V.-kerk kort na de Sint-Salvatorskerk gebouwd, vermoedelijk nog voor het einde van de 9de eeuw²⁷. De stichting van de Sint-Salvatorskerk vanuit het Merovingische kroondomein van Snellegem is echter allesbehalve zeker²⁸. Vooreerst bestaan hiervoor geen doorslaggevende bewijzen. Bovendien heeft archeologisch onderzoek aangetoond dat de O.L.V.-kerk gesticht werd ten westen van de Reie en niet op de rechteroever van de Reie, zoals algemeen aangenomen werd²⁹. De O.L.V.-kerk werd m.a.w. gesticht op een terrein dat wellicht oorspronkelijk deel uitmaakte van de *pagus Flandrensis*. Dit doet de vraag rijzen of de O.L.V.-kerk gesticht is, na de vereniging van de beide *pagi* en nadat de Reie haar grensfunctie verloren had.

Het voorkomen van twee parochiekerken op korte afstand van mekaar toont in elk geval dat de vroegmiddeleeuwse nederzetting welvarend was. Wat de ruimtelijke en functionele indeling van deze handelsnederzetting betreft, zijn de gegevens vrij beperkt. In elk geval stond de nederzetting via een haven en een getijdengeul rechtstreeks in verbinding met de zee. De naam Brugge zou etymologisch verwant zijn met het Scandinavische '*Bryggia*', wat verwijst naar een aanlegplaats³⁰. De toponiemen Wic en Koetelwic, die voor het eerst voorkomen in 13de-eeuwse documenten, zijn mogelijk met deze haven in verband te brengen. De locatie van deze toponiemen is weliswaar onzeker. In het verleden werd aangenomen dat deze vroegmiddeleeuwse haven zich situeerde in de zone ten westen van de Lange Rei, meer bepaald ter hoogte van het Sint-Gilliskwartier³¹. Recentelijk wordt het toponiem Koetelwijk eerder gelokaliseerd ter hoogte van de Koningsbrug, die de Koningstraat verbond met de Spiegelrei³². Tot de 10de eeuw, en tijdelijk nog in de eerste helft van de 11de eeuw, konden zeeschepen de stad bereiken via de Lange Rei; ze meerden aan ter hoogte van de natuurlijke depressie van de Spiegelrei³³. De bewoning geassocieerd met deze aanlegplaats situeerde zich in de zone van de Koningstraat tot het Sint-Jansplein, op een iets hoger gelegen deel net ten zuiden van de depressie. Het gebied ten noorden van de Spiegelrei was drassig en werd omwille van deze reden pas rond 1200 bouwrijp gemaakt.

De handelsnederzetting die geassocieerd dient te worden met de havenactiviteiten, wordt omwille van zijn vorm het 'Groot Vierkant' genoemd. Deze zone wordt begrensd door de Groene Rei en de Sint-Annarei; beide zijn segmenten van de natuurlijke loop van de Reie. Verder vormden ook de Spiegelrei en de Kraanrei de begrenzing van dit vierkant. Vermoedelijk behoort het bouwblok tussen de Steenstraat, Wollestraat, Oude burg en Simon Stevinplein tot deze oude bewoningskern³⁴.

Het handelscentrum wint aan belang, wanneer de graaf van Vlaanderen rond de Burg een eigen machtscentrum uitbouwt³⁵. N.a.v. de invallen van de Noormannen werd een

---

²⁷ MEIJNS 2011, 138-139.

²⁸ MEIJNS 2011, 139-140.

²⁹ HOLLEVOET 2011C, 103.

³⁰ GYSSELING 1971. DE BRABANDERE 2010.

³¹ DE SMET 1948. RYCKAERT 1991, 40. RYCKAERT 1972.

³² DE MEESTER & SCHOTTE 2002.

³³ De havenactiviteiten in en rond de Spiegelrei liepen door tot in de 13de-14de eeuw.

³⁴ HOLLEVOET 2011C, 104.

³⁵ DHONDT 1957.

versterking opgericht, die de lokale bevolking moest beschermen. Wanneer deze versterking precies werd opgericht, is niet helemaal duidelijk. Op het burgplein werden ten noorden van de zandrug een gracht en een eerste wal/ophoging vastgesteld, die mogelijk in verband te brengen zijn met een eerste versterking. De restanten dateren uit het einde van de 9de eeuw³⁶. Mogelijk kwam de versterking reeds onder Boudewijn I (837/840 - 879) tot stand.

1.2.2.4 Volle Middeleeuwen

In de historische binnenstad zijn slechts weinig contexten of vindplaatsen uit de volle middeleeuwen gekend. Mogelijk is dit o.a. het gevolg van de stand van het onderzoek. Tot één van de belangrijkste vindplaatsen behoort de Brugse Burg. Boven de hierboven besproken mogelijke restanten van de eerste versterking, werd een aanzienlijk ophogingspakket aangetroffen in associatie met een rij palen. Mogelijk gaat het hier om een verbreding van de zandrug, die op deze locatie opmerkelijk smal was. De palen dienden in dit geval wellicht ter bevordering van de stabiliteit. Op basis van dendrochronologie van de palen kon vastgesteld worden dat het ophogingspakket voor 950 tot stand gekomen is³⁷.

Rond de ophoging kwam in de depressie ten noorden van de zandrug een gracht met een breedte van ca. 12m voor.³⁸ Het boogvormige tracé van de gracht kon gevolgd worden vanaf de Hoogstraat, waar ze de zandrug waarschijnlijk doorsneed en aansloot op de Groene Rei. Het westelijke verloop kon slechts beperkt onderzocht worden tot onder het kapittelklooster. Het verdere verloop is onzeker. Mogelijk doorsneed de gracht opnieuw de zandrug en sloot ze aan op de depressie of de Groene Rei. Het is ook niet onmogelijk dat de gracht aansloot op een gracht, die zich tussen de Steenstraat en de Oudburg bevond en op die manier deel uitmaakte van de afbakening van een vroege stadskern.

Bovenop het ophogingspakket werd de Sint-Donaaskerk gebouwd. Het ging om een centraalbouw, meer bepaald een octagoon, omgeven door een ommegang. Ten westen van de ommegang situeerde zich de westbouw³⁹. De opgraving heeft spijtig genoeg geen rechtstreekse gegevens opgeleverd om de eerste kerk te kunnen dateren. Dit geldt eveneens voor het kapittelklooster dat zich ten noorden van de centraalbouw, boven de gedempte burchtgracht, situeerde en volgens de opgravingsgegevens tot een jongere bouwphase dan de kerk behoorde. Op basis van de opgraving kan enkel gesteld worden dat voor en omstreeks 950 belangrijke bouwactiviteiten plaatsvonden op het Burgplein.

Op het Burgplein werd op verschillende locaties ook een veldstenen muur aangesneden, die een min of meer vierkant areaal begrenste. Het zgn. *castrum* situeerde zich rond de oorspronkelijke burchtgracht en rond de kapittelgebouwen. Vermoedelijk maakten ook torens deel uit van deze versterking⁴⁰.

Verder gegevens over de interne indeling van deze elitaire site ontbreken volledig.

Stadshuizen uit de 10de-11de eeuw, zgn. Stenen, zijn in tegenstelling tot in andere steden, nagenoeg niet meer bewaard in de binnenstad. De vroegste resten van deze elitaire

---

³⁶ DE WITTE 1991, 93-98.

³⁷ DE WITTE, VAN STRYDONCK ET. AL. 2000, 179-182.

³⁸ DE WITTE 1991, p.101

³⁹ DE VliegHER 1991.

⁴⁰ Mogelijk hoorde de veldstenen toren die in 1963 afgebroken werd naast het gouvernementspaleis tot deze versterking (DEVliegHER 1991, 84-89).

woningen zijn doorgaans te dateren in de 12de eeuw. Andere bewoningssporen uit de volle middeleeuwen, zoals ophogingspakketten, kuilen en grachten, komen wel verspreid in de binnenstad voor. Tot deze periode behoren bijvoorbeeld verschillende ophogingslagen en kuilen, aangetroffen aan de oostzijde van het Simon Stevinplein⁴¹. Diverse waarnemingen leverden ook gegevens op m.b.t. de zone tussen de Oude Burg en de Steenstraat in deze periode. Uit de waarnemingen kan afgeleid worden dat het gebied ten zuiden van de Oude Burg bij de bedding van de Dijver hoorde en zeker niet bewoond werd in deze periode⁴². Verder werden bij rioleringswerken in de Oude Burg verschillende kuilen uit de 11de/12de eeuw vastgesteld, wat aantoont dat het straatc e op deze plaats zeker niet oorspronkelijk is⁴³. Tijdens het onderzoek n.a.v. de bouw van het concertgebouw op het Zand werden een laag uit de 9de-11de eeuw en een poel uit de 11de eeuw aangetroffen, die afgedekte werden door een steriel zandpakket, dat mogelijk in verband te brengen is met het uitgraven van de Reie door de zandrug omstreeks 1127-1128⁴⁴. Volledigheidshalve dienen ook de site van het Bisschoppelijk Paleis en aan de Zwijnstraat vermeld te worden⁴⁵.

De reconstructiekaarten tot de 11^e eeuw lokaliseren het plangebied in de directe omgeving van de twee bewoningsskernen.

Figuur 11. Reconstructie van het landschap waarin de nederzetting die later Brugge genoemd wordt zal groeien. Het onderzoeksterrein is in rood aangeduid.

Legende: midden blauw: Reie, lichtblauw: depressie, groen: overstromingszone van de Reie, geel: zandrug. Het onderzoeksterrein is in het rood aangeduid (HILLEWAERT E.A. 2011, 119)

Figuur 10. Reconstructiekaart van het Brugse centrum in de eerste helft van de 10de eeuw. Het onderzoeksterrein is in rood aangeduid

Legende: donkerblauw: burchtgracht, midden blauw: Reie, lichtblauw: depressie, groen: overstromingszone van de Reie, geel: zandrug, oranje: burchtzone, bruin: weg, arcering: bewoning. (HILLEWAERT E.A. 2011, 145)

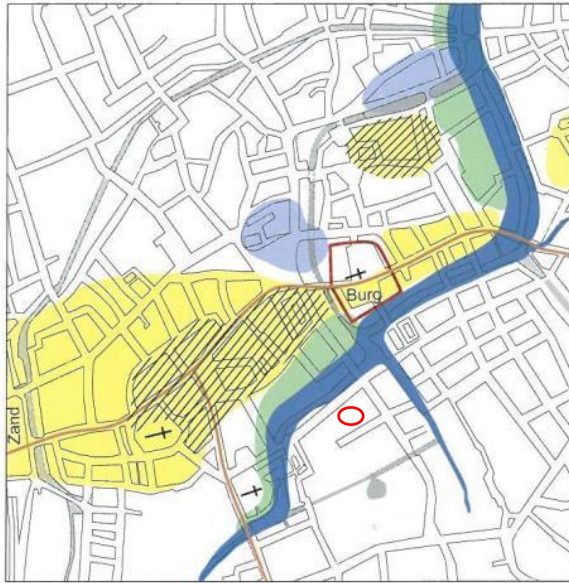
⁴¹ HILLEWAERT 1995c.

⁴² DE GRYSSE & HILLEWAERT 2006, 54.

⁴³ HILLEWAERT 1995d.

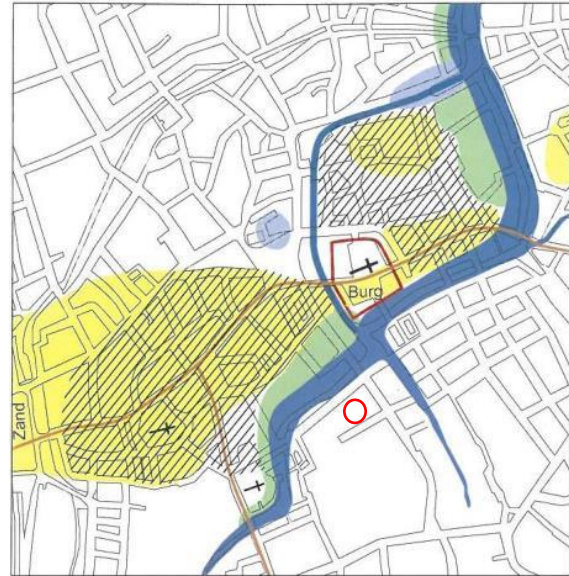
⁴⁴ HILLEWAERT 2000a, 161.

⁴⁵ HILLEWAERT 2000, 158;

Figuur 12. Reconstructiekaart van het Brugse centrum in de tweede helft van de 10de eeuw. Het plangebied is in rood aangeduid

Legende: rood: burchtmuur, midden blauw: Reie, lichtblauw: depressie, groen: overstromingszone van de Reie, geel: zandrug, bruin: wegas, arcering: bewoning. (HILLEWAERT E.A. 2011, 150)

Figuur 13. Reconstructiekaart van het Brugse centrum in de 11de eeuw. Het plangebied is in rood aangeduid

Legende: rood: burchtmuur, midden blauw: Reie, lichtblauw: depressie, groen: overstromingszone van de Reie, geel: zandrug, bruin: wegas, arcering: bewoning. (HILLEWAERT E.A. 2011, 151)

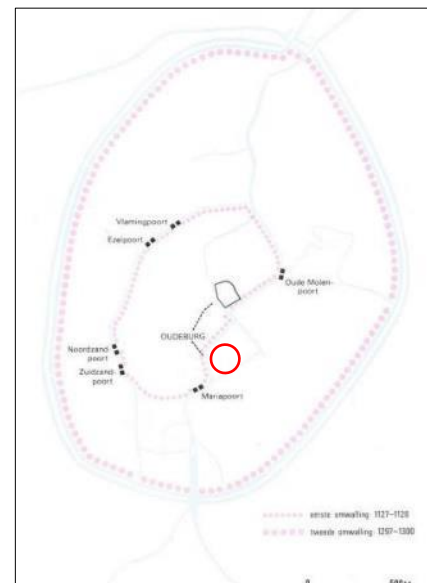
1.2.2.5 Het ontstaan van Brugge

In het begin van de 12de eeuw breidde de stad zich verder uit in westelijke richting over de zandrug. Op basis van het huidige stratenpatroon kan afgeleid worden dat de ontwikkeling van de blokken tussen de Markt en het Zand in min of meer concentrische kringen vanuit de Oudeburg gebeurde⁴⁶. Na de moord op Karel de Goede in 1127 werd het toenmalige stadsareaal begrensd door een eerste omwalling, die grotendeels het tracé van de huidige binnenreien volgt. De stad was toegankelijk via zes stadspoorten. De poortstraten vormen belangrijke in- en uitvalswegen en groeien later uit tot commerciële assen. Binnen de omwalling situeerde zich het Groot Vierkant, de kern op de centrale zandrug en de burcht. **Het onderzoeksterrein situeert zich binnen de eerste omwalling.**

Figuur 14: Reconstructiekaart van het Brugge van Galbert in het begin van de 12de eeuw, met aanduiding van het projectgebied (HILLEWAERT E.A. 2011, 152)

In de tweede helft van de 12de en de 13de eeuw groeit Brugge uit tot een belangrijke handelsmetropool. Brugge geniet faam als het exportcentrum van Vlaams laken. Engels wol wordt ingevoerd en in Brugge verwerkt. De economisch gunstige situatie zorgt voor een demografische groei. Buiten de eerste stadsomwalling ontstaan nieuwe wijken. In 1297 wordt gestart met de bouw van de tweede stadswalling. Aanvankelijk bestond deze uit een dubbele gracht, een aarden wal met houten palissade en negen stenen poorten. Het omwalde gebied correspondeert met het stadsareaal binnen de huidige vesten. De bestuurlijke indeling wordt aangepast. De Markt vormt het centrale punt met de poortstraten en waterlopen als scheidingslijnen tussen de verschillende wijken.⁴⁷

Figuur 15: Situering van de eerste en tweede stadswalling van Brugge, met aanduiding van het projectgebied (RYCKAERT 1991, 63.)

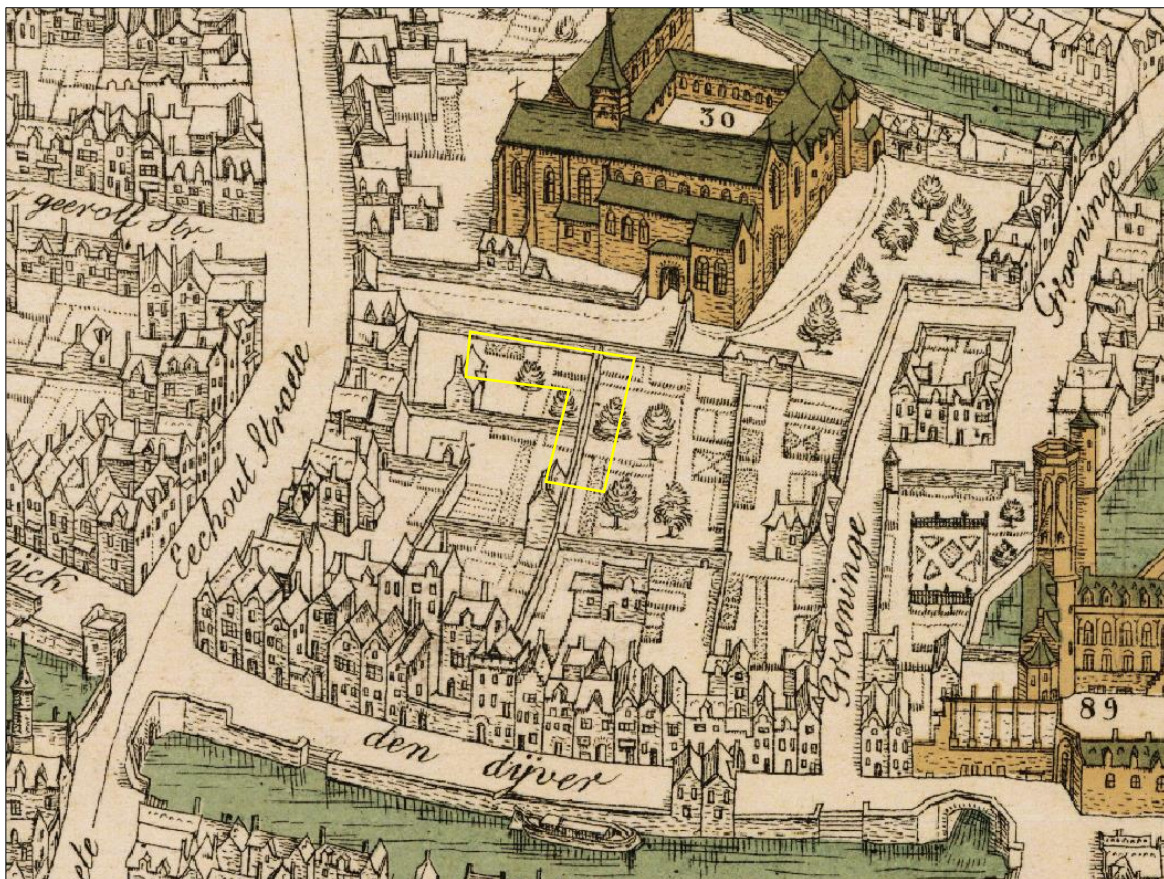
⁴⁶ Ryckaert 1991, 64.

⁴⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: Brugge - oudste kern, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/121224> (geraadpleegd op 15 september 2016)

Op het plan van Marcus Gerards is beperkte bebouwing waar te nemen binnen de projectgrenzen. De bebouwing concentreert zich voornamelijk aan de straat Den Dijver. Het betreft vrij grote gebouwen tot 4 bouwlagen. De achterzijde van het perceel, waar de geplande werken worden voorzien, is voornamelijk in gebruik als tuinzone. Verspreid zijn een aantal bijgebouwen waar te nemen. De verschillende tuinzones zijn afgebakend door tuinmuren. Aan de achterzijde grenst het perceel aan de Eekhoutpoort. De straat is gegroeid vanuit een toegangsweg richting de Eekhoutabdij, een omvangrijk abdijcomplex uit de 12^e eeuw.

De Ferrariskaart toont een gelijk beeld maar geeft tevens bebouwing weer aan de straatzijde van de Eekhoutpoort. Eenzelfde beeld wordt geschetst door de kadasterkaarten uit de 19^e eeuw.

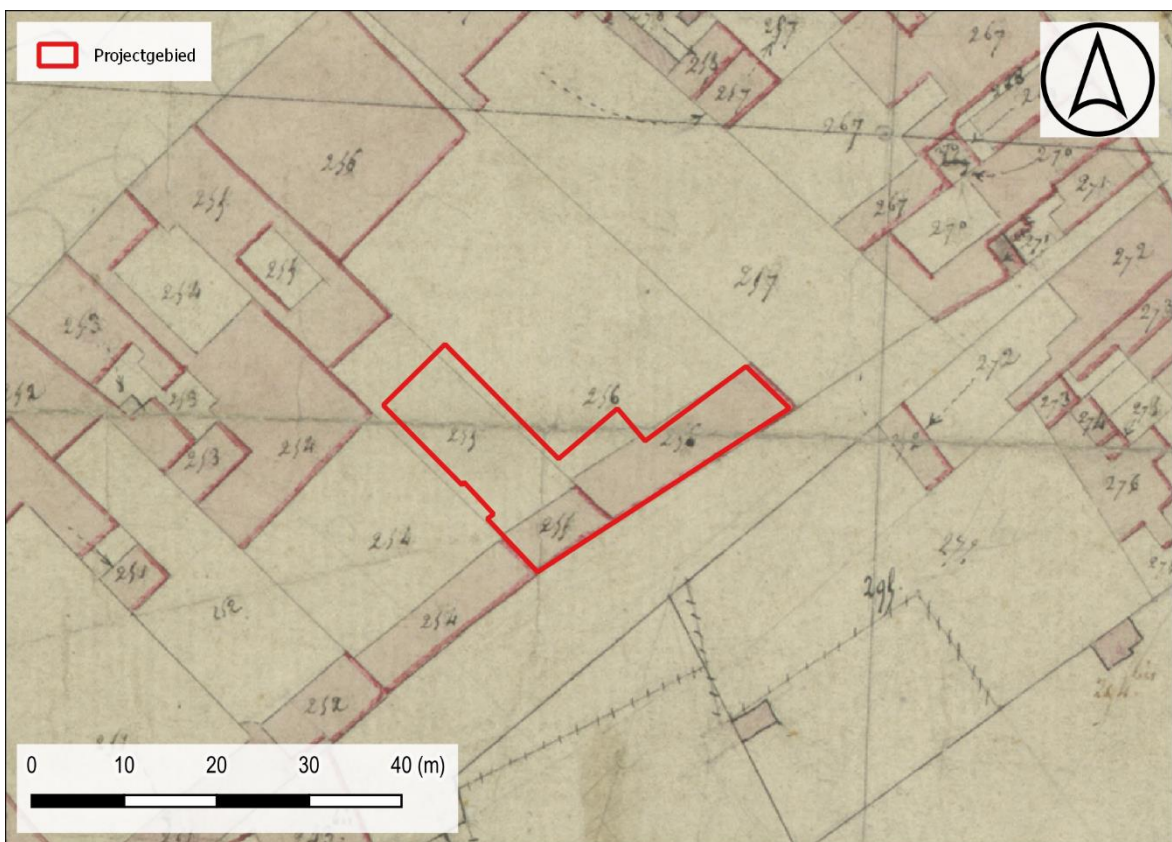
Op de topografische kaart van 1950-1970 zijn centraal een ruim aantal bomen weergegeven. Op de orthofoto van 1979-1990 is te zien dat het centrale deel van het terrein deels in gebruik is als parkeergelegenheid, deels als tuinzone. Deze parking dateert dus vermoedelijk uit de jaren '80 en kadert allicht in de verbouwing van het herenhuis tot hotel. De veranda die wordt aangebouwd in 1999 is voor het eerst te zien op de luchtopname van 2000-2003.

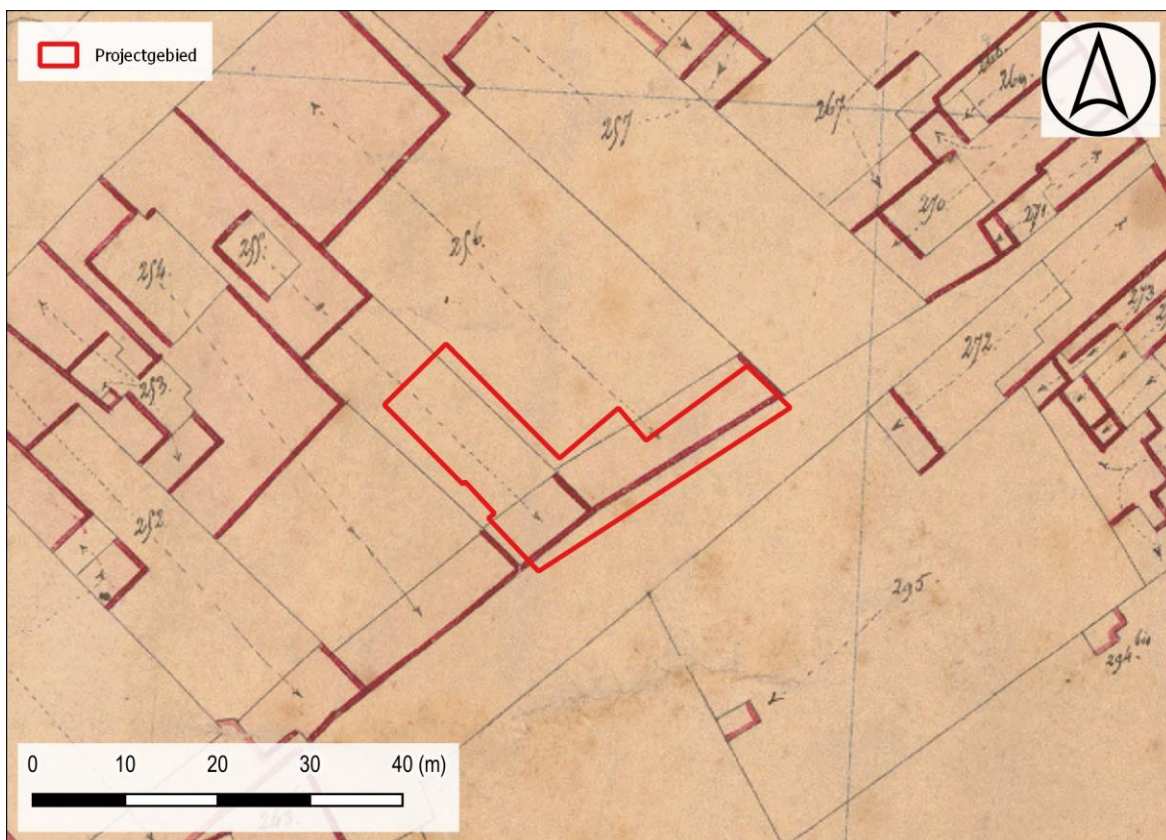
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op het plan van Marcus Gerards, moderne offset, 1562 (©Kaartenhuis Brugge).

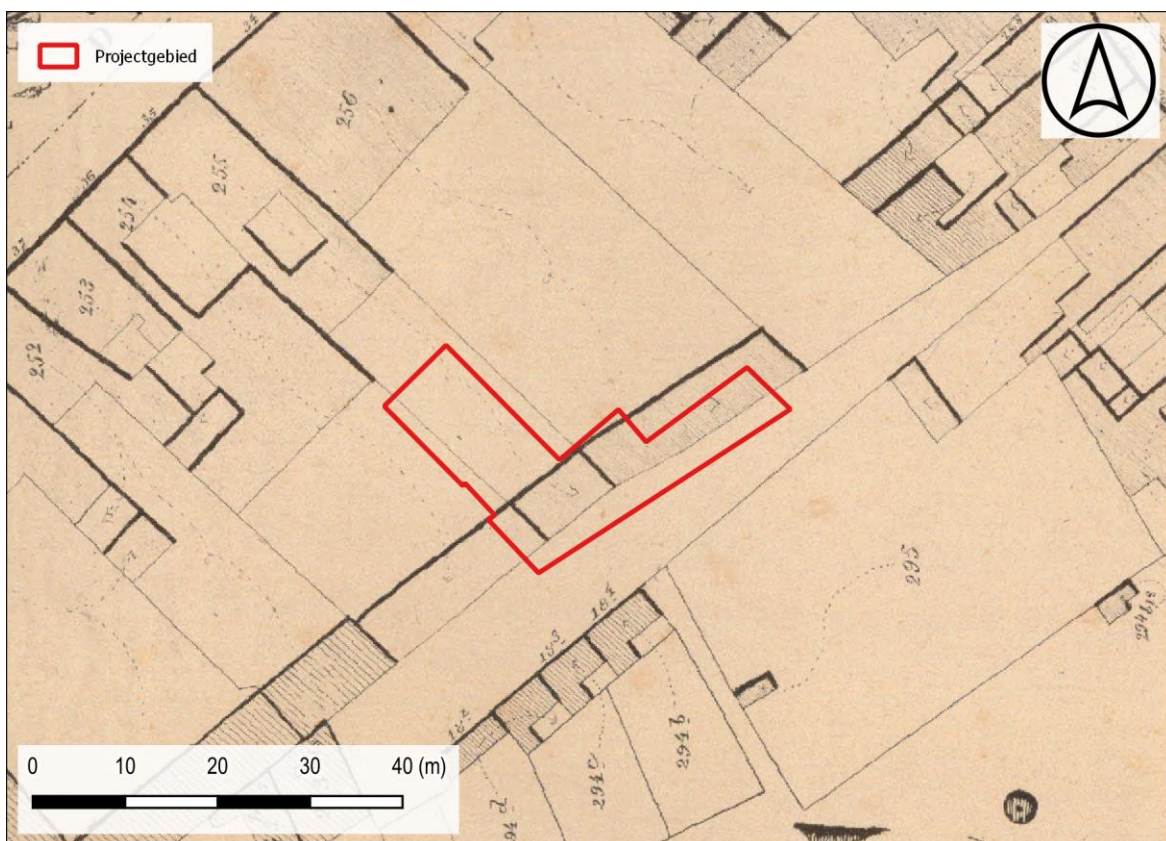
Figuur 17: Situering projectgebied t.a.v. Ferrariskaart d.d. 1771-1778 (© geopunt)

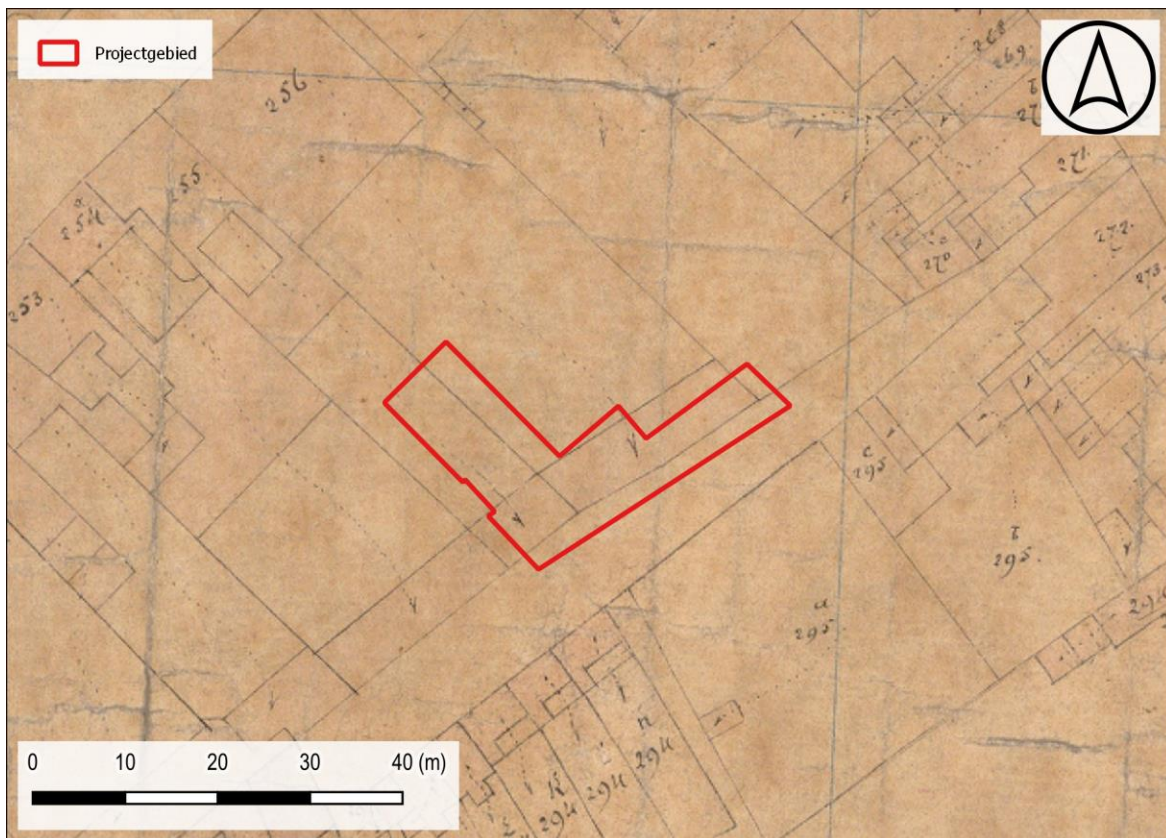
Figuur 18: Situering projectgebied op de kadasterkaart van 1811 (Bron: Kaartenhuis Brugge).

Figuur 19: Situering projectgebied op de kadasterkaart van 1835 (Bron: Kaartenhuis Brugge).

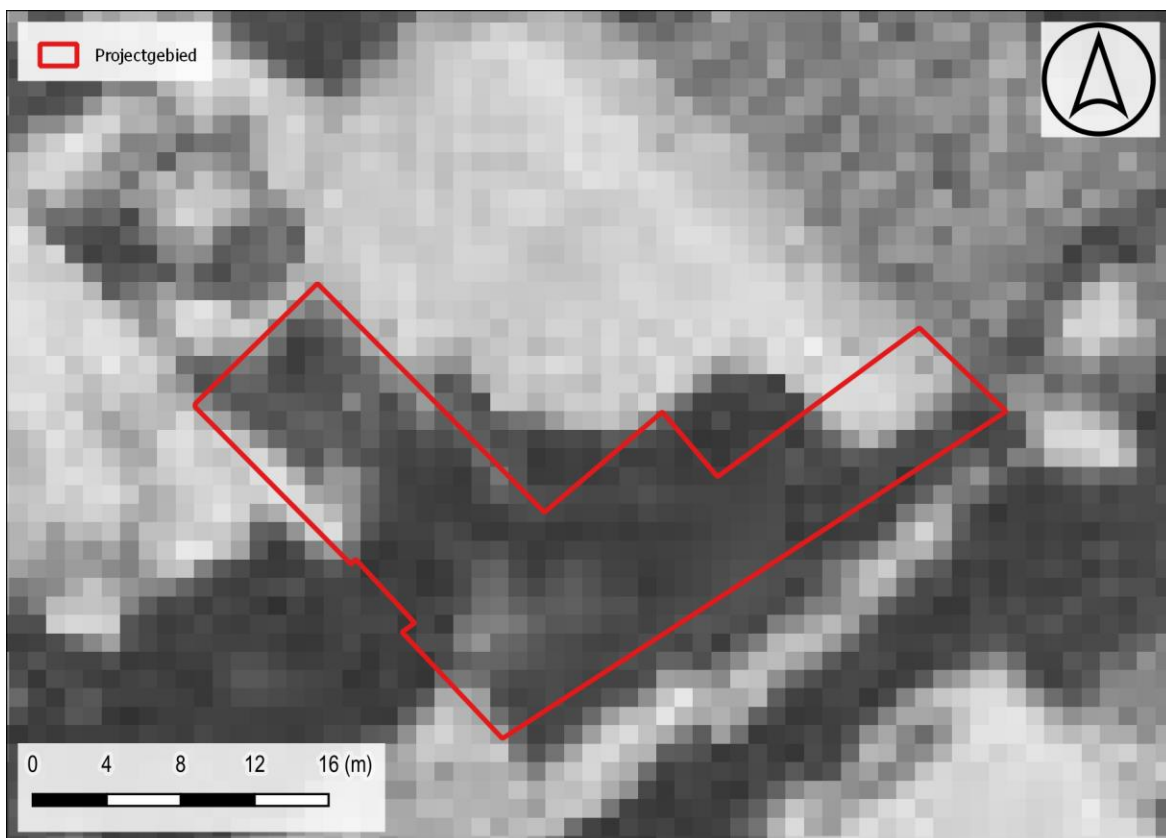
Figuur 20: Situering projectgebied t.a.v. Poppkaart d.d. 1865 (geopunt)

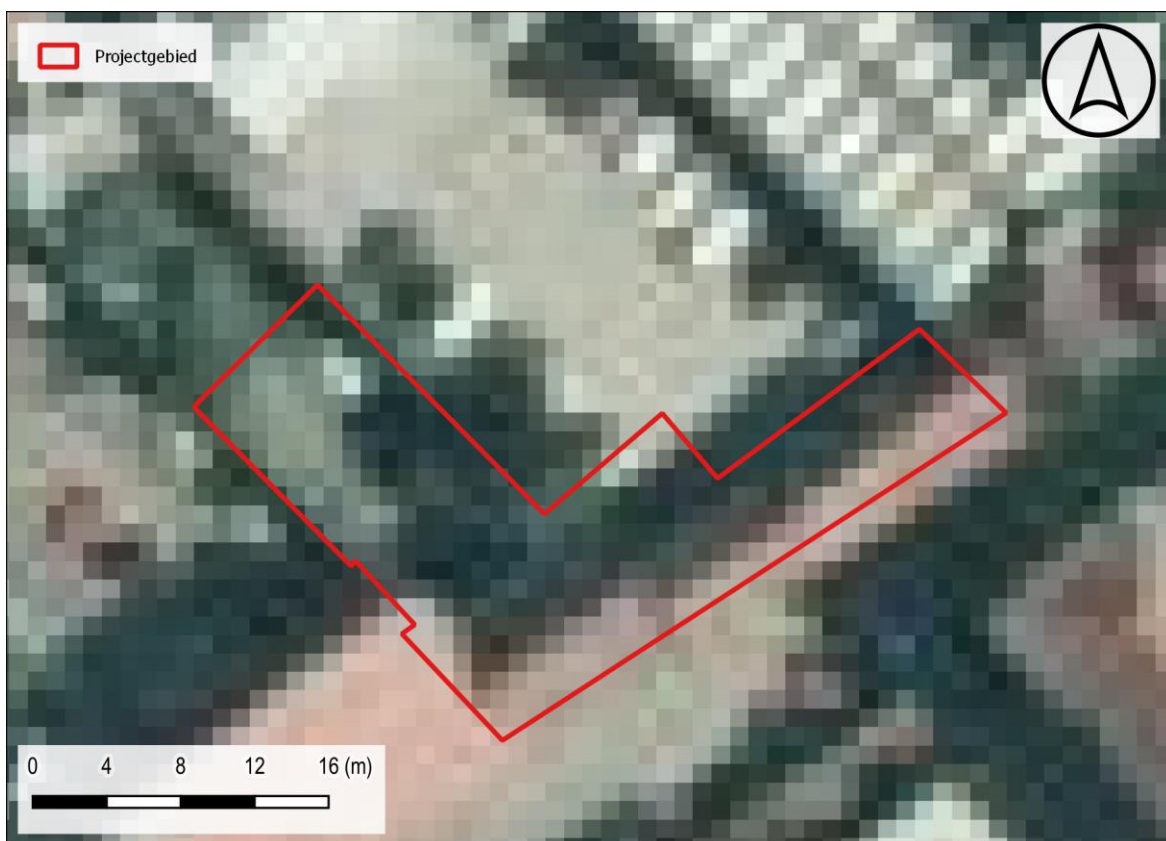
Figuur 21: Situering projectgebied t.a.v. de kadasterkaart van 1889 (© geopunt)

Figuur 22: Situering projectgebied t.a.v. de topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, 1950-1970 (©Geopunt).

Figuur 23: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 1971 (© geopunt)

Figuur 24: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 1979-1990 (© geopunt)

Figuur 25: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2000-2003 (© geopunt)

Figuur 26: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2008-2011 (© geopunt)

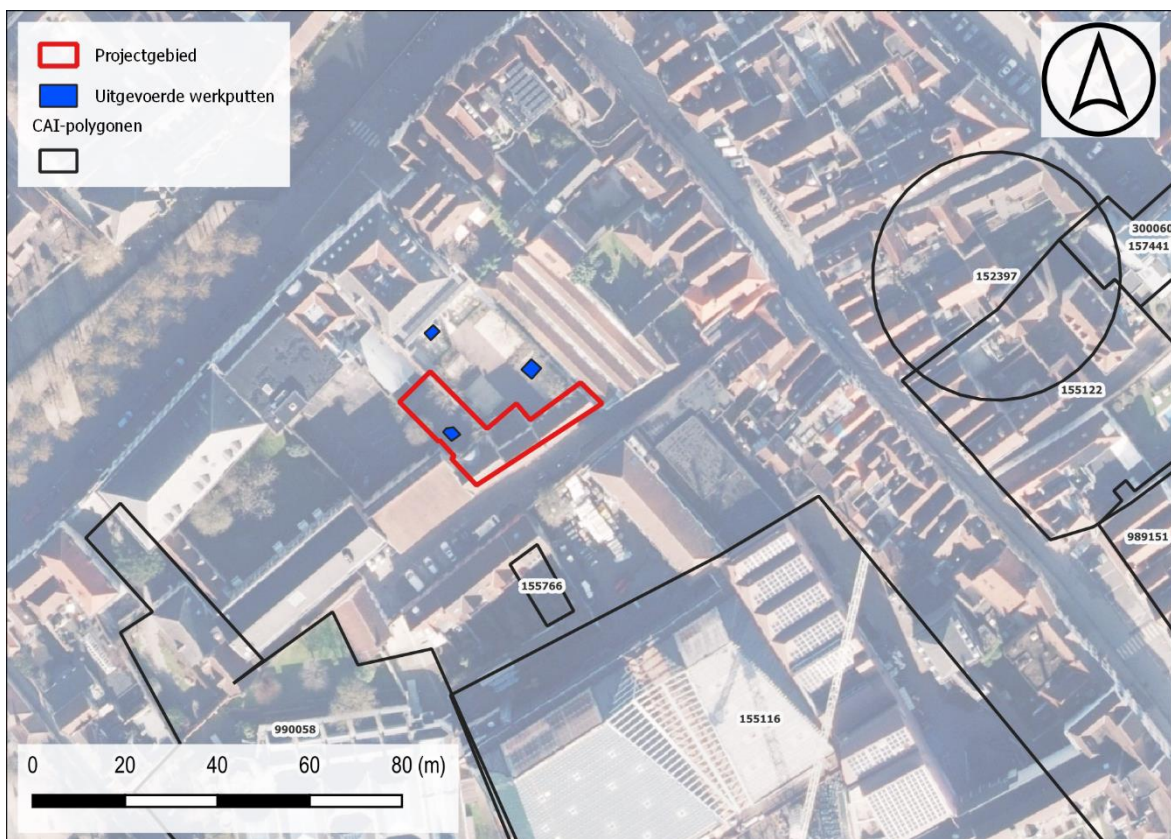
Figuur 27: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. meest recent (© geopunt)

1.2.3 Archeologisch kader

In 2023 is een proefputtenonderzoek uitgevoerd in kader van een eerdere archeologienota. Hierbij zijn 3 proefputten aangelegd. Proefput 2 situeert zich binnen de contour van de huidige projectgrenzen.

Er kan geconcludeerd worden dat ter hoogte van proefput 1 en 2 recentere lagen aanwezig zijn tot een diepte van respectievelijk 130cm (WP1) en 110cm (WP2) onder het huidige maaiveldniveau. De eerste 50 cm betreft in beide gevallen de huidige parking en onderliggende funderingslagen. Pas vanaf een diepte van 130 cm (WP1) en 110 cm (WP2) wordt een oudere cultuurlaag (Ap2) aangesneden die op basis van vondstmateriaal in de postmiddeleeuwen kan gedateerd worden (vermoedelijk 16^e-17^e eeuw). Grondwater werd waargenomen vanaf 180 cm diepte. De C-horizont werd niet geattesteerd. Muurfunderingen werden eveneens niet vastgesteld.

Bij onderzoek in de ruimere omgeving werden voornamelijk relictten aangetroffen die verband houden met bewoning en artisanale activiteiten uit de late middeleeuwen en jongere perioden. Ten zuiden van het plangebied, ter hoogte van het abdijcomplex werden bij onderzoek grafkelders en menselijke resten aangetroffen.

Figuur 28: Situering projectgebied op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen (©Geopunt).

152397	Onbepaald; NK: 150 meter Steentijd: onbepaald
--------	--

	<p>Bron: De Witte, H. 1992: Stadsarcheologisch onderzoek te Brugge van prehistorie tot het ontstaan van de middeleeuwse stad, Westvlaamse Archaeologica 8.2, 33-45.</p>
155116	<p>Controle van werken (1990); NK: 250 meter</p> <p>Late middeleeuwen: industrie – leerlooierij: leerlooiers vestigden zich in een vochtig milieu: ronde houten kuipen, los gereedschap, staafijzer (of schraapijzer), afval van het looien (dierlijke resten: hoornpitten, haar uit de staart), ingrediënten van de baden waarin de huiden werden ondergedompeld: kalk, gemalen eikeschors, stoffen, fragmenten geloid leer</p> <p>Late middeleeuwen: afvalput/beerput: werden opgetrokken uit baksteen en hadden een ronde of vierhoekige vorm (14de-15de eeuw tot 19de eeuw); etensresten, aardewerk, voorwerpen uit leer, glas, metaal en hout, een éénhandsfluit uit bukshout (1500), grachten, waterputten bestaande uit op elkaar geplaatste tonnen en bevatten archaeologica uit de 14de-15de eeuw, consumptieafval: veel schaap en schaaldieren, weinig varken.</p> <p>Bron: Hillewaert, B. 1991: Leerlooiers te Brugge (W.-VI.), Archaeologia Mediaevalis 14, 3-4. & Hillewaert, B. 1991: Stadsarcheologisch onderzoek te Brugge (W.- VI.), Archaeologia Mediaevalis 14, 42-44.</p>
155122	<p>Controle van werken (1990); NK: 250 meter</p> <p>Late middeleeuwen: leerlooierij - leerlooiers vestigden zich in een vochtig milieu, ronde houten kuipen, losse gereedschap, staafijzer (of schraapijzer), afval van het looien (dierlijke resten: hoornpitten, haar uit de staart), ingrediënten van de baden waarin de huiden werden ondergedompeld: ongebluste kalk, gemalen eikeschors, stoffen, fragmenten geloid leer</p> <p>Late middeleeuwen: gracht met een vulling uit de eerste helft of het midden van de 13de eeuw (mogelijk een afwateringsgracht): aardewerk (import uit Rijnland, Maasland en ZW-Frankrijk, lokaal aardewerke en hoogversierd aardewerk) - patacons gevonden in één van de meer recente beer- of afvalputten (18de eeuw)- een andere recentere beer- of afvalput bevatte opvallend veel resten van schaal- en schelpdieren – waterput - consumptieafval: veel schaap en mariene schelpdieren, weinig varken.</p> <p>Bron: Hillewaert, B. 1991: Leerlooiers te Brugge (W.-VI.), Archaeologia Mediaevalis 14, 3-4. & Hillewaert, B. 1991: Stadsarcheologisch onderzoek te Brugge (W.- VI.), Archaeologia Mediaevalis 14, 42-44.</p>
155766	<p>Controle van werken (2008)</p> <p>Volle middeleeuwen: bakstenen riool – restanten van bakstenen muren van het Eekhoutklooster – talrijk verspreid menselijk beendermateriaal</p> <p>Bron: Hillewaert, B., Huyghe, J. & Van Besien, E. 2009: Middeleeuwse onderzoekresultaten uit kleinschalig onderzoek in Brugge (W.-VI.), Archaeologia Mediaevalis 32, 136-138.</p>
157414	<p>Erfgoedonderzoek</p> <p>Late middeleeuwen: aardewerk</p>

157441	<p>Opgraving (2000); NK: 250 meter</p> <p>Late middeleeuwen: vlakgraf - een 250-tal grafsteden van het voormalige kerkhof van het klooster: overwegend eenvoudige rechthoekige kuilen met vrij goed bewaarde skeletresten, in de meeste gevallen werden sporen van houten kisten waargenomen 1 gebroken grafzerk buiten context</p> <p>Bron: Van Belle, R. 2006: Een grafzerk van het voormalige Franciscanen klooster (Pandreitje, vroegere gevangenis) te Brugge, Biekorf, Westvlaams Archief voor Geschiedenis, Archeologie, Taal- en Volkskunde 106.3, 277-280.</p>
157452	<p>Controle van werken (2007)</p> <p>Restanten van een veldstenen kelder</p>
300060	<p>Opgraving (2004); NK: 15 meter</p> <p>Late middeleeuwen: Afwaterings- of perceelsgracht, aan de zuidkant begrensd door een palenrij op regelmatige afstand van elkaar geplaatst. - Aardewerk in de vulling van de gracht, enkele stukken hoogversierd waar, luxe vaatwerk dat geproduceerd werd langs de Potterierei (Brugge), dierlijk botmateriaal in de vulling van de gracht - Tonwaterput. Ingegraven ton, behoorlijk gevormd, waarin zich planken bevonden waarschijnlijk afkomstig van een andere ton die erboven stond. In de vulling werden hoornpitten aangetroffen, die horen bij het afval van leerlooierijen. Ze wijzen erop dat deze activiteit in de nabijheid werd uitgeoefend.</p> <p>16de eeuw: aardewerk - - Gewoon tafel- en keukengerei- enkele fragmenten van een twee-orig kannetje in majolica, waarschijnlijk afkomstig uit Antwerpen - Fragmenten van geïmporteerde borden uit het Nederrijng gebied - heel wat "eigenaardige stukken" (worden nog bestudeerd) – lederen schoenresten – botmateriaal.</p> <p>Bron: Hillewaert, B. 2004, Verslag van de opgraving Stalijzerstraat ('t Pandreitje) (Raakvlak, Dossiernr. 04/40).</p>
989151	<p>Opgraving (2022)</p> <p>Het overgrote deel van de sporen bestaat uit tonnen. Deze konden op basis van het aardewerk in de 14de tot 15de eeuw worden geplaatst. Deze schatting komt overeen met het hoogtepunt van de leerlooiersactiviteiten op de site.</p> <p>De stratigrafische oudste muur werd op basis van vondsten uit het pakket net eronder na het einde van de 15de en mogelijks zelfs na de 16de eeuw geplaatst.</p> <p>Een totaal van 336 scherven werden geïnventariseerd. Tijdens het onderzoek werden 117 leerfragmenten aangetroffen.</p> <p>Bron: Defrancq, J. & Vanhoutte, C. 2023 : Archeologische opgraving Brugge Garenmarkt 1-7 eindverslag., Archeorapport, Ingelmunster.</p>
990058	<p>Indicator cartografie</p>

	Neogotisch kapel van de Cistjes.
--	----------------------------------

1.3 SYNTHESE FASE BUREAUONDERZOEK

De opdrachtgever plant de herinrichting van de buitenruimte en de renovatie van een bestaand gebouw in het kader van een groter restauratie- en renovatieproject aan Eekhoutpoort 14 te Brugge. Het volledige terrein heeft een oppervlakte van ca. 405 m² en wordt ingenomen door gebouwen tegen de straatzijde en achterliggende parking. In het kader van de ontwikkeling van het terrein werd reeds een archeologienota opgesteld en een proefputtenonderzoek uitgevoerd. Deze archeologienota wordt opgesteld naar aanleiding van een wijziging van de geplande werken. Deze geplande werken omvatten heraanleg van de vloer van de bebouwing tegen de straatzijde (50 cm-mv), heraanleg van de parking (50 cm-mv), nieuwe wadi (50 cm-mv), aanleg van een nieuwe vijver (80 cm-mv) en de aanleg van nieuwe riolering en putten (max. 130 cm-mv).

De stad Brugge is gelegen op het raakvlak van de zandstreek in het zuiden en de kustpolders in het noorden en is gegroeid vanuit één of meerdere nederzettingen op de dekzandruggen langs de Reievallei. Het plangebied is gelegen in het zuidoostelijke kwadrant van de stad. De Quartairgeologische kaart geeft ter hoogte van het plangebied een profiel weer waarvan de top bestaat uit fluviaitiele afzettingen van het Holoceen. De bodemkaart geeft ter hoogte van het plangebied geen informatie weer met betrekking tot bodemopbouw en bewaringscondities. Bij het reeds uitgevoerd onderzoek op de parking werd vastgesteld dat de top van het profiel bestaat uit recente stabilisatie- en ophogingspakketten die reiken tot op een diepte van minstens 110 cm onder het maaiveld. Hieronder werd een oudere cultuurlaag waargenomen waaruit vondstmateriaal uit de vroegmoderne periode werd gerecupereerd.

Uit het cartografische onderzoek kan afgeleid worden dat het plangebied net buiten de 12^e-eeuwse stadsomwalling gelegen is, nabij de Eekhoutabdij. Eind de 13^e eeuw wordt gestart met de constructie van de tweede stadsomwalling waarbinnen het plangebied vervat zit. Op het plan van Marcus Gerards zijn het verloop van de Eekhoutstraat en de Eekhoutpoort reeds waar te nemen. Ten zuiden van het plangebied is het omvangrijke complex van de Eekhoutabdij te zien die vermoedelijk teruggaat tot de 12^e eeuw en wordt opgegeven eind de 18^e eeuw. Ter hoogte van het plangebied is vooral ommuurde tuinzone weergegeven, de bebouwing concentreert zich tegen de omliggende straten. Het plangebied wordt doorsneden door een noord-zuid gerichte tuinmuur. Tegen de huidige Eekhoutpoort is nog geen bebouwing weergegeven. Dit is wel het geval op de Ferrariskaart waarbij langsheen de weg eveneens bebouwing is weergegeven. Het centrale deel bestaat uit tuinzone. Op het 19^e-eeuwse kaartmateriaal is de huidige gebouwconfiguratie grotendeels te herkennen. Vermoedelijk gaat de huidige bebouwing terug tot in de 19^e eeuw. Binnen de orthofotosequentie is op het luchtbeeld van de jaren '80 de huidige toestand reeds te herkennen.

Ter hoogte van het plangebied werd reeds archeologisch onderzoek uitgevoerd door middel van proefputten. Hiervan valt 1 proefput binnen de grenzen van het huidige projectgebied (WP2). In beide werkputten die werden aangelegd ter hoogte van de parking werden in de top van het profiel recente ophogings- en stabilisatiepakketten aangetroffen die reikten tot respectievelijk 130 cm en 110 cm onder het bestaande maaiveld. Hieronder werd een cultuurlaag aangetroffen die op basis van geassocieerd vondstmateriaal gedateerd kan worden in de vroegmoderne periode. Bij onderzoek in de ruimere omgeving werden voornamelijk relictten aangetroffen die verband houden met bewoning en artisanale

activiteiten uit de late middeleeuwen en jongere perioden. Ten zuiden van het plangebied, ter hoogte van het abdijcomplex werden bij onderzoek grafkelders en menselijke resten aangetroffen.

Op basis van de beschikbare informatie kan afgeleid worden dat de geplande ingrepen ter hoogte van de parking integraal samenvallen met de aanwezige recentere stabilisatie- en ophogingspakketten. Hier kan bijgevolg uitgegaan worden van in-situ bewaring van eventueel aanwezig erfgoed. Dit kan echter niet zonder meer gesteld worden met betrekking tot de vervanging van de vloerplaat binnen de aanwezige bebouwing. Hier kan m.a.w. niet uitgegaan worden van in-situ bewaring en dringt bijkomend onderzoek zich op aangezien er mogelijk oudere vloerniveaus of resten van bewoning of andere activiteiten bewaard kunnen zijn. Gelet op de ligging binnen de historische stadskern van Brugge en de mogelijk complexe verticale stratigrafie wordt een onderzoek door middel van proefputten als meest geschikte onderzoeksmethode beschouwd om eventueel aanwezig erfgoed in kaart te brengen en de impact van de geplande werken hierop in te schatten.

BIBLIOGRAFIE

LITERATUUR

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

KAARTMATERIAAL

Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, Graaf de Ferraris [1771-1778]

Atlas der Buurtwegen d.d. 1842

Topografische kaart van Vandermaelen d.d. 1846 – 1854

Popp-kaart d.d. 1842-1879

DIGITALE BRONNEN

www.geopunt.be

<https://dov.vlaanderen.be>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be>

<https://cartesius.be>

<https://loket.onroerenderfgoed.be>

BIJLAGE

FIGURENLIJST

Figuur 1: Situering projectgebied t.a.v. GRB-basiskaart (© geopunt).....	4
Figuur 2: Situering projectgebied t.a.v. topografische kaart van België (© geopunt)	4
Figuur 3: Situering plangebied t.a.v. meest recente orthofotomozaïek (©Geopunt)	6
Figuur 4: Synthese geplande bodemingrepen weergegeven op de meest recente luchtopname (Bron: Geopunt).	7
Figuur 5: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)	9
Figuur 6: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)	9
Figuur 7: Situering projectgebied t.a.v. Tertiair geologische kaart (© geopunt).....	10
Figuur 8: Situering projectgebied t.a.v. Quartair geologische kaart (© geopunt)	10
Figuur 9: Situering projectgebied t.a.v. algemene bodemkaart van België (© geopunt).....	11
Figuur 10. Reconstructiekaart van het Brugse centrum in de eerste helft van de 10 ^{de} eeuw. Het onderzoeksterrein is in rood aangeduid	17
Figuur 11. Reconstructie van het landschap waarin de nederzetting die later Brugge genoemd wordt zal groeien. Het onderzoeksterrein is in rood aangeduid.....	17
Figuur 12. Reconstructiekaart van het Brugse centrum in de tweede helft van de 10 ^{de} eeuw. Het plangebied is in rood aangeduid	18
Figuur 13. Reconstructiekaart van het Brugse centrum in de 11 ^{de} eeuw. Het plangebied is in rood aangeduid	18
Figuur 14: Reconstructiekaart van het Brugge van Galbert in het begin van de 12 ^{de} eeuw, met aanduiding van het projectgebied (HILLEWAERT E.A. 2011, 152).....	19
Figuur 15: Situering van de eerste en tweede stadsomwalling van Brugge, met aanduiding van het projectgebied (RYCKAERT 1991, 63.).....	19
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op het plan van Marcus Gerards, moderne offset, 1562 (©Kaartenhuis Brugge).....	20
Figuur 17: Situering projectgebied t.a.v. Ferrariskaart d.d. 1771-1778 (© geopunt).....	21
Figuur 18: Situering projectgebied op de kadasterkaart van 1811 (Bron: Kaartenhuis Brugge).	21
Figuur 19: Situering projectgebied op de kadasterkaart van 1835 (Bron: Kaartenhuis Brugge).	22
Figuur 20: Situering projectgebied t.a.v. Poppkaart d.d. 1865 (geopunt)	22
Figuur 21: Situering projectgebied t.a.v. de kadasterkaart van 1889 (© geopunt).....	23
Figuur 22: Situering projectgebied t.a.v. de topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, 1950-1970 (©Geopunt).	23
Figuur 23: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 1971 (© geopunt).....	24
Figuur 24: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 1979-1990 (© geopunt).....	24
Figuur 25: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2000-2003 (© geopunt).....	25
Figuur 26: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2008-2011 (© geopunt).....	25
Figuur 27: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. meest recent (© geopunt) ...	26
Figuur 28: Situering projectgebied op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen (©Geopunt).	27

BOORLIJST

CHRONOLOGISCH KADER

